

ВИДИ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОДАТКІВ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ

Т.В. Волковець, здобувач

Сумський державний університет, м. Суми

Європейська комісія визначає екологічні податки як всі податки, база стягнення яких чинить специфічний негативний вплив на навколишнє середовище [6]. Податковий кодекс України визначає екологічний податок як загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів в атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року [3].

Екологічні податки застосовуються у всіх економічно розвинутих країнах. Крім фіскальних цілей, екологічні податки покликані стимулювати екологічну поведінку платників, що має сприяти зменшенню навантаження на довкілля та забезпечувати охорону навколишнього середовища.

Директорат по податкам і митним зборам Європейської комісії розподілив екологічні податки на сім груп за сферами використання:

- енергетичні податки (на моторне паливо, на енергетичне паливо, на електроенергію);
- транспортні податки (податки на пройдені кілометри, щорічний податок з власників, акцизи при купівлі автомобіля);
- плата за забруднення (емісія забруднюючих речовин в атмосферу і викиди у водні басейни);
- плата за розміщення відходів на звалищах та їх переробку;
- податки на викиди речовин, що призводять до глобальних змін (руйнування озонового шару);
- податок на шумовий вплив;
- плата за використання природних ресурсів.

Найбільш поширеними в країнах Європи є транспортні та енергетичні податки. Так енергетичні податки складають 72% від загальної величини екологічних податків в ЄС, а транспортні податки – 23% [7].

За основними цілями використання отриманих доходів екологічні податки поділяють на наступні види:

- стимулюючі податки (стимулювання екологічної поведінки природокористувачів);
- збори на покриття затрат (затрат на відновлення екології та моніторинг і контроль стану довкілля);
- податки, що підвищують доходи (поповнення державного бюджету) [8].

Розбіжності у структурі і методах застосування національних екологічних податків є важливим чинником для розробки заходів гармонізації екологічних податків країн-членів ЄС. Табл. 1 містить інформацію щодо основних видів екологічних податків та зборів, які застосовуються деякими країнами ЄС.

Таблиця 1 - Екологічні податки та збори деяких країн ЄС

Країна	Основні види екологічних податків та зборів
1	2
Великобританія	- збір за паливо; - акциз на автомобілі; - збори з авіапасажирів; - податок на звалища; - збір за зміну клімату; - податок на будівельні матеріали.
Німеччина	- екологічні податки (спеціальний податок на фінансування навколишнього середовища, податок на захист навколишнього середовища); - система зборів для підтримки якості навколишнього середовища (плата за забруднення води); - збори на продукти (надбавка до ціни продукту, виробництво або споживання якого забруднює довкілля); - торгівля квотами.
Польща	- плата за забруднення повітря, води, скидання стічних вод, утилізацію твердих відходів, вирубку лісу; - плата за продукцію, що не відповідає екологічним стандартам.

Словенія	- плата за скидання стічних вод; - податок за викиди вуглецю; - податок на виробництво електроенергії; - податок на транспортні засоби.
Латвія	- плата за забруднення повітря, води; - плата за відходи; - плата за видобуток корисних копалин; - плата за продукцію, яка шкодить довкіллю.
Литва	- цільова плата за забруднення природи; - нецільові податки за використання окремих видів природних ресурсів.
Чехія	- плата за викиди в атмосферу; - плата за продукцію з використанням хлорфторвуглецю; - плата за забруднення води; - плата за діяльність, пов'язану зі знищенням відходів; - податок на шумове забруднення (оподатковуються аеропорти).

Екологічне оподаткування у Російській федерації представлено наступними податками:

- плата за викиди забруднюючих речовин (в тому числі від стаціонарних и пересувних джерел);
- плата за скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти;
- плата за розміщення відходів;
- плата за інші види шкідливого впливу на природне середовище [5].

Новий Податковий кодекс Україна визначає такі види діяльності, які підлягають екологічному оподаткуванню:

- викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;
- викиди забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення в разі використання ними палива;
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;
- розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях або на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини;
- утворення радіоактивних відходів (уключаючи вже накопичені);
- тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк [3].

Крім того Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» розрізняє три види зборів: за спеціальне використання природних ресурсів, за забруднення навколишнього природного середовища, за погіршення якості природних ресурсів [4].

Отже, аналіз основних видів екологічних податків та зборів свідчить про їх різноманіття, а відтак про різний ефект, який може бути отриманий від їх застосування. Це важливо враховувати при удосконаленні екологічного оподаткування в Україні. Впровадження конкретного виду екологічного податку потребує детального розгляду досвіду розвинутих країн, отриманих ними результатів, а також порівняння їх досвіду для визначення закономірностей та особливостей дії того чи іншого податку. Варто також зазначити, що надмірна кількість екологічних податків не тільки викликає невдоволення платників податків, але ускладнює структуру податкової системи, що може позначитися на ефективності її функціонування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Левандівський О.Т. Інструменти фінансово – економічного регулювання природокористування та відтворення природних ресурсів [Електронний ресурс] / О.Т. Левандівський – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2010_1/91.pdf
2. Основи стійкого розвитку [Текст] : Навч. посібн. / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г.Мельника. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 654 с.
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17>
4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України № 1264-XII від 25.06.1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1264-12>
5. Пышкина Г.М. Налогообложение использования природных ресурсов. [Електронний ресурс] / Г.М. Пышкина. – Режим доступу : http://abc.vvsu.ru/Books/nalogoobl_prirod_resurs/page0001.asp
6. Экологические налоги [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://rus-finans.com/osobennosti-nalogooblojeniya-v-stranah-evropeiskogo-soyza/ekologicheskie-nalogi.php>
7. Экологические налоги в диапазоне от 1,6% от ВВП в Испании до 5,7% в Дании [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.agroru.com/news/702777.htm?print=Y>

8. Paul Ekins. Theory and Practice of Environmental Taxation : <http://www.greentaxreport.co.uk/read-chapters-online/11-theory-and-practice-of-environmental-taxation?showall=1>